

Příloha k protokolu o SZZ č.: .....
Vysoká škola: PF JU

Diplomant: **Barbora Chaloupková**
Aprobace:

Katedra: **pedagogiky a psychologie**

Opoušt
Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Marta Franclová, PhD.

Datum odevzdání posudku:

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Setkání se smrtí jako zkušenost žáků ZŠ

Téma, kterým se autorka ve své diplomové práci zabývá sice nepatří mezi témata, která jsou v centru pozornosti odborné veřejnosti, nicméně se toto téma do škol vlamuje. Setkání se smrtí je vždy mocný zážitek, spojený se silnými emocemi, zejména smutkem, strachem a úzkostí, otevírající řadu otázek které narušují životní rovnováhu. Autorka v úvodu výstižně formuluje skutečnost, že učitel není ve škole pouze od předávání informací v rámci vyučovaného předmětu, ale má být dítěti oporou, stát při něm ve chvílích radosti, ale i hlubokého smutku, v situaci ztráty blízkého člověka. V tomto kontextu je třeba vnímat téma diplomové práce jako jednoznačně důležité pro edukační praxi.

Práce je tradičně rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Část teoretická je rozdělena do sedmi kapitol – *Umírání a smrt, Prožitek ztráty blízké osoby, Ztráta rodičů způsobená úmrtím, Pomoc pozůstalým, Rozdíly mezi zármutkem dětí a dospělých, Historický vývoj postoje vůči smrti, Truchlící dítě ve škole.*

Připomínky k teoretické části:

- **Rozvleklost, neúměrná délka.**
- **Nejednoznačná logická struktura**, text jakoby plyne odnikud nikam, autorka se neustále vrací k již řešeným tématům, opakuje již sdělené informace (smrt je jistá, nikdo se jí nevyhne; ztráta blízkého člověka je zátěž, se kterou se vyrovnat není jednoduché; lidé o smrti nechtějí hovořit, nechtějí na ni myslet; dítě prožívá smrt blízkého člověka jinak než dospělý; dítěti by měla být fakta o smrti blízkého člověka sdělována pravdivě a bezprostředně po události.)
- **Množství textu bezprostředně nesouvisejícího s tématem diplomové práce, nefunkční kapitoly.** Text je vnitřně nesourodý, tématicky roztržitý (podkapitola *Nenarozené dítě*; podkapitola *Tabuizace smrti očima odborníků*; podkapitola *Komparace témat smrti a sexuality.....*)
- **Zbytečné zabíhání do detailů.** Např.: V začátku druhé kapitoly autorka popisuje rozdíl mezi pojmy *truchlení* a *zármutek*. Pro čtenáře je však popis rozdílů těžko uchopitelný. *Na ztrátu blízkého člověka přichází přirozená reakce s názvem „truchlení“ nebo je užíváno pojmu „zármutek“.* Bowlby odůvodňuje užívání těchto slov takto: „truchlení označuje duševní stav člověka, který je nešťastný v důsledku ztráty.“ (Bowlby, 2013, s. 24) Již v této práci je užíváno označení „zármutek“ Toto označení bylo zavedeno do psychoanalýzy během překladu Freudova článku „Smutek a melancholie“ Definice zármutku dle Bowlbyho zní: „označení poměrně široké škály psychologických procesů, které způsobuje ztráta milovaného člověka.“ (Bowlby, 2013, s. 25) Následně autorka toto ještě

komplikuje - *Truchlení jinými slovy smutek je naprosto běžnou a přirozenou reakcí na ztrátu různého typu. Otázkou je, zda pokusem o vymezení rozdílů nezabíhá autorka do zbytečných detailů, které primárně s tématem a cílem práce nesouvisí.*

- **Zabíhání autorky do zcela osobní roviny**, což se mnohdy vymyká odbornému textu. Např.: *Thanatologie jako samotná věda není nikterak populární, málokdo by chtěl být thanatologem, odborníkem v otázkách smrti, což zní velmi morbidně. .... Jsem rozhořčená nespravedlností, která na světě panuje, mnoho hodných lidí těžce onemocní a záhy zemřou .....*

Cíl praktické části formuluje autorka takto: *Hlavním cílem mého výzkumu bylo zmapovat zkušenosti učitelů, kteří se setkali s žákem vyrovnávajícím se smrtí blízké osoby, dále zjistit, jaké postupy byly voleny v krizové situaci. Jaké zkušenosti a postoje mají učitelé k otevírání tématu smrti v rámci výuky.*

Připomínky k části praktické:

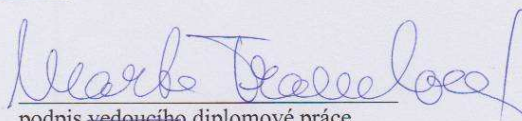
- Strukturovaný rozhovor nepovažují jako vhodný nástroj sběru dat v kvalitativně orientovaném výzkumu. Nicméně si kladu, otázku, zda si je autorka vědoma rozdílů mezi strukturovaným a polostrukturovaným rozhovorem, protože níže v textu píše: *Rozhovory byly uskutečněny v prostředí základních škol, byly tvořeny souvislým monologem respondentky, jenž byl rozvíjen doplňujícími otázkami.*
- Přepis rozhovorů není v práci uveden, což je pro kvalitativní výzkum nestandardní.
- Formulace první otázky odbíhá od tématu šetření: *Máte přehled o rodinném prostředí, v němž záci vyrůstají? V současné době je mnoho dětí, které pocházejí z neúplných rodin, se kterými typy neúplných rodin jste se setkala během Vaší praxe?*
- Ve shrnutí rozhovorů není místy jasné, zda autorka pracuje s výpovědí respondenta, či odkazuje na teoretickou část práce: *V komunikaci s takto postiženým žákem respondentka vycházela ze znalosti jednotlivých fází truchlení. Prvotní reakcí je šok z nastalé situace a zoufalství, kdy je třeba být empatický, ale současně taktní. Je třeba dítěti nebo mladistvému poskytnout potřebnou emoční oporu nejlépe v soukromí. Dále je také třeba velmi taktně informovat ostatní děti. Nebo: Při rozhodování o způsobu pomoci žákovi v krizové situaci záleží na okolnostech, např. dalších oporách v rodině, velmi důležitý je věk dítěte. V takovém případě je potřeba poskytnout emocionální oporu, a pokud je to nutné, doporučit i krizovou intervenci u odborníka. Je nutné respektovat fáze truchlení a taktně usměrňovat interakci s ostatními žáky.*
- U kvalitativního výzkumu je žádoucí detailní popis jevů či událostí. Autorka však toto neakceptuje a zůstává na obecné rovině: *Informace o úmrtí blízké osoby přinesl pozůstalý rodič nebo jiný rodinný příslušník, v některých případech paní učitelku informovalo dítě samo. V naprosté většině byla paní učitelka informována bezprostředně po krizové události. Nebo: Na žáky nebyla patrná žádná změna v chování, nezměnil se ani prospěch, zaznamenala i snahu ze situace profitovat.*
- Některá sdělení autorky jsou obtížně srozumitelná, stylisticky chybná: *Paní učitelka si udržuje přehled o rodinném prostředí svých žáků. Získává jej přímým kontaktem s dětmi, pozorováním jejich chování a v potřebných případech též komunikací s jejich rodiči. Kromě dokumentů považuje za velmi důležitou emoční inteligenci.*

- Autorka zřejmě nedokázala vést rozhovor tak, aby se respondent ve své odpovědi dobral závěru či cíle sdělení. Např. *V rámci celé třídy paní učitelka vzniklou situaci neprobírala, neboť tyto úkoly jsou mimo její roli na pracovišti. Považuje však za velmi nutné probrat vzniklou krizovou situaci s třídním kolektivem. Snažit se třídu vést k pochopení stavu, v jakém se jejich spolužák nachází a požádat o jejich maximální ohleduplnost. Informování ostatních vyučujících o problémech žáka pokládá za samozřejmost.*

Závěr:

Přes výše uvedené kritické připomínky nutno konstatovat, že autorka naplnila cíl, který si pro výzkumnou část stanovila; adekvátně formuluje odpovědi na výzkumné otázky. Dále je zřejmé, že se autorka zorientovala v odborné literatuře zabývající se problematikou smrti, umírání, ztrátou blízkého člověka, truchlením. Prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou a aplikovat teoretické znalosti v praxi školy.

PRÁCE SPLŇUJE POŽADAVKY KLADE NÉ NA TENTO TYP KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ A NAVRHUJI HODNOCENÍ DOBŘE.

podpis vedoucího diplomové práce
opouští

V Českých Budějovicích dne

20. 7. 2016